

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (trzecia izba)

z dnia 4 czerwca 2015 r. *

Odesłanie prejudycjalne — Artykuł 267 TFUE — Postępowanie wpadkowe w sprawie kontroli zgodności z konstytucją — Badanie zgodności ustawy krajowej zarówno z prawem Unii Europejskiej, jak i z konstytucją danego państwa członkowskiego — Uprawnienie sądu krajowego do wystąpienia do Trybunału Sprawiedliwości o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym — Uregulowanie krajowe przewidujące nałożenie podatku od wykorzystania paliw jądrowych — Dyrektywy 2003/96/WE i 2008/118/WE — Artykuł 107 TFUE — Artykuły 93 EWEA, 191 EWEA i 192 EWEA

W sprawie C-5/14

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Finanzgericht Hamburg (Niemcy) postanowieniem z dnia 19 listopada 2013 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 7 stycznia 2014 r., w postępowaniu:

Kernkraftwerke Lippe-Ems GmbH

przeciwko

Hauptzollamt Osnabrück,

TRYBUNAŁ (trzecia izba),

w składzie: M. Ilešič (sprawozdawca), prezes izby, A. Ó Caoimh, C. Toader, E. Jarašiūnas i C.G. Fernlund, sędziowie,

rzecznik generalny: M. Szpunar,

sekretarz: K. Malacek, administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 4 listopada 2014 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu Kernkraftwerke Lippe-Ems GmbH przez J. Lüdickego oraz G. Roderburga, Rechtsanwälte,
- w imieniu Hauptzollamt Osnabrück przez C. Schürle oraz I. Schmidtkego, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu niemieckiego przez T. Henzego oraz K. Petersen, działających w charakterze pełnomocników,

* Język postępowania: niemiecki.

- w imieniu rządu fińskiego przez S. Hartikainena oraz J. Heliskoskiego, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu Komisji Europejskiej przez R. Lyala oraz R. Sauera, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 3 lutego 2015 r.,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 267 TFUE, art. 14 ust. 1 lit. a) dyrektywy Rady 2003/96/WE z dnia 27 października 2003 r. w sprawie restrukturyzacji wspólnotowych przepisów ramowych dotyczących opodatkowania produktów energetycznych i energii elektrycznej (Dz.U. L 283, s. 51), art. 1 ust. 1 i 2 dyrektywy Rady 2008/118/WE z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie ogólnych zasad dotyczących podatku akcyzowego, uchylającej dyrektywę 92/12/EWG (Dz.U. 2009, L 9, s. 12), art. 107 TFUE, art. 93 akapit pierwszy EWEA, art. 191 EWEA w związku z art. 3 akapit pierwszy Protokołu (nr 7) w sprawie przywilejów i immunitetów Unii Europejskiej, załączonego do traktatów UE, FUE i EWEA (zwanego dalej „protokołem”), a także art. 192 akapit drugi EWEA w związku z art. 1 akapit drugi EWEA i art. 2 lit. d) EWEA.
- 2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu pomiędzy Kernkraftwerke Lippe-Ems GmbH (zwaną dalej „KLE”), operatorem elektrowni jądrowej w Lingen (Niemcy), a Hauptzollamt Osnabrück (głównym urzędem celnym w Osnabrücku, zwanym dalej „Hauptzollamt”), w przedmiocie podatku od paliw jądrowych należnego od KLE, na podstawie Kernbrennstoffsteuergesetz (ustawy w sprawie podatku od paliw jądrowych) z dnia 8 grudnia 2010 r. (BGBl. 2010 I, s. 1804, zwanej dalej „KernbrStG”), z tytułu wykorzystania przez tę spółkę w czerwcu 2011 r. jednostek paliwa w reaktorach tej elektrowni.

Ramy prawne

Prawo Unii

Dyrektywa 2003/96

- 3 Motywy 2, 3, 6 i 7 dyrektywy 2003/96 brzmią następująco:

- „(2) Brak przepisów wspólnotowych wyznaczających minimalną stawkę podatków od energii elektrycznej i produktów energetycznych innych niż oleje mineralne może negatywnie wpływać na prawidłowe funkcjonowanie rynku wewnętrznego.
- (3) Prawidłowe funkcjonowanie rynku wewnętrznego i osiągnięcie celów innych polityk Wspólnoty wymagają ustanowienia na poziomie wspólnotowym minimalnych poziomów opodatkowania od większości produktów energetycznych, włącznie z energią elektryczną, gazem ziemnym i węglem.

[...]

- (6) Zgodnie z postanowieniami art. 6 traktatu [WE] wymogi ochrony środowiska muszą być włączone do określania i wykonywania innych polityk Wspólnoty.

(7) Jako strona Konwencji ramowej Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu Wspólnota ratyfikowała Protokół z Kioto. Opodatkowanie produktów energetycznych i – w odpowiednim przypadku – energii elektrycznej jest jednym z instrumentów dostępnych w celu osiągnięcia celów Protokołu z Kioto”.

4 Artykuł 1 tej dyrektywy stanowi:

„Państwa członkowskie nakładają podatki na produkty energetyczne i energię elektryczną zgodnie z niniejszą dyrektywą”.

5 Artykuł 2 tej dyrektywy stanowi:

„1. Dla celów niniejszej dyrektywy pojęcie »produktów energetycznych« stosuje się do produktów:

- a) objętych kodami CN [od] 1507 do 1518, jeśli są one przeznaczone do stosowania jako paliwo do ogrzewania lub paliwo silnikowe;
- b) objętych kodami CN 2701, 2702 i [od] 2704 do 2715;
- c) objętych kodami CN 2901 i 2902;
- d) objętych kodem CN 2905 11 00, które nie są pochodzenia syntetycznego, jeśli są one przeznaczone do stosowania jako paliwo do ogrzewania lub paliwo silnikowe;
- e) objętych kodem CN 3403;
- f) objętych kodem CN 3811;
- g) objętych kodem CN 3817;
- h) objętych kodem CN 3824 90 99, jeśli są one przeznaczone do stosowania jako paliwo do ogrzewania lub paliwo silnikowe.

2. Niniejsza dyrektywa ma również zastosowanie do energii elektrycznej objętej kodem CN 2716.

3. W przypadku przeznaczenia do wykorzystania, oferowania na sprzedaż lub wykorzystywania jako paliwa silnikowego lub paliwa do ogrzewania produkty energetyczne inne niż te, których poziom opodatkowania został określony w niniejszej dyrektywie, podlegają podatkowi zgodnie z wykorzystaniem, według stawki przyjętej dla równoważnego paliwa do ogrzewania lub paliwa silnikowego.

Oprócz podlegających opodatkowaniu produktów wymienionych w ust. 1 wszelkie produkty przeznaczone do wykorzystania, oferowane na sprzedaż lub wykorzystywane jako paliwo silnikowe lub jako dodatek lub rozcieńczalnik do paliw silnikowych podlegają opodatkowaniu według stawki przyjętej dla równoważnego paliwa silnikowego.

Oprócz podlegających opodatkowaniu produktów wymienionych w ust. 1 wszelkie inne węglowodory, z wyłączeniem torfu, przeznaczone do wykorzystania, oferowane na sprzedaż lub wykorzystywane do ogrzewania, podlegają opodatkowaniu według stawki przyjętej dla równoważnego produktu energetycznego.

4. Niniejsza dyrektywa nie ma zastosowania do:

[...]

- b) następującego wykorzystania produktów energetycznych i energii elektrycznej:
- produktów energetycznych wykorzystywanych do celów innych niż paliwo silnikowe lub paliwa do ogrzewania,
 - podwójnego zastosowania produktów energetycznych.

[...]

5. Odniesienia w niniejszej dyrektywie do kodów Nomenklatury scalonej odnoszą się do tych w rozporządzeniu Komisji (WE) nr 2031/2001 z dnia 6 sierpnia 2001 r., zmieniającym załącznik I do rozporządzenia Rady (EWG) nr 2658/87 w sprawie nomenklatury taryfowej i statystycznej oraz w sprawie Wspólnej taryfy celnej [(Dz.U. L 279, s. 1, zwany dalej »Nomenklaturą scaloną«)].

Decyzja o aktualizacji kodów Nomenklatury scalonej dla produktów określonych w niniejszej dyrektywie jest podejmowana raz w roku, zgodnie z procedurą ustanowioną w art. 27. Decyzja ta nie może skutkować jakimikolwiek zmianami minimalnych stawek podatkowych zastosowanych w niniejszej dyrektywie lub dodaniem lub usunięciem jakichkolwiek produktów energetycznych i energii elektrycznej”.

6 Artykuł 4 dyrektywy 2003/96 stanowi:

„1. Poziomy opodatkowania, jakie państwa członkowskie stosują do produktów energetycznych i energii elektrycznej, wymienione w art. 2, nie mogą być niższe niż minimalne poziomy opodatkowania przewidziane niniejszą dyrektywą.

2. Dla celów niniejszej dyrektywy »poziom opodatkowania« stanowi całkowitą kwotę opłat pobranych jako podatki pośrednie (z wyłączeniem podatku od wartości dodanej [zwanego dalej »podatkiem VAT«]) wliczoną bezpośrednio lub pośrednio na podstawie ilości produktów energetycznych i energii elektrycznej w momencie przekazania do konsumpcji”.

7 Zgodnie z brzmieniem art. 14 ust. 1 tej dyrektywy:

„Poza przepisami ogólnymi wymienionymi w dyrektywie [Rady 92/12/EWG z dnia 25 lutego 1992 r. w sprawie ogólnych warunków dotyczących wyrobów objętych podatkiem akcyzowym, ich przechowywania, przepływu oraz kontrolowania (Dz.U. L 76, s. 1)] w sprawie zwolnionych zastosowań produktów podlegających opodatkowaniu, i bez uszczerbku dla innych przepisów wspólnotowych, państwa członkowskie zwalniają następujące produkty od podatku na warunkach, które ustanawiają do celów zapewnienia prawidłowego i prostego stosowania takich zwolnień oraz zapobieżenia jakimkolwiek oszustwom podatkowym, unikaniu [opodatkowania] lub nadużyciom:

- a) produkty energetyczne i energia elektryczna wykorzystywana do produkcji energii elektrycznej oraz energia elektryczna wykorzystywana do utrzymania zdolności do produkcji energii elektrycznej. Państwa członkowskie mogą jednakże ze względów polityki ochrony środowiska poddać te produkty opodatkowaniu, bez konieczności uwzględniania minimalnych poziomów opodatkowania ustanowionych w niniejszej dyrektywie. W takim przypadku opodatkowanie tych produktów nie będzie brane pod uwagę do celów zachowania minimalnego poziomu opodatkowania energii elektrycznej ustanowionego w art. 10;

[...]”.

Dyrektywa 2008/118

8 Motyw 9 dyrektywy 2008/118 ma następujące brzmienie:

„Ponieważ akcyza jest podatkiem od konsumpcji pewnych wyrobów, nie powinna być pobierana w przypadku wyrobów akcyzowych, które w pewnych okolicznościach uległy zniszczeniu lub zostały nieodwracalnie utracone”.

9 Artykuł 1 tej dyrektywy przewiduje:

„1. Niniejsza dyrektywa ustanawia ogólne zasady dotyczące podatku akcyzowego nakładanego bezpośrednio lub pośrednio na konsumpcję poniższych wyrobów, zwanych dalej »wyrobami akcyzowymi«:

a) produkty energetyczne i energia elektryczna objęte dyrektywą [2003/96];

[...]

2. Dla szczególnych celów państwa członkowskie mogą nakładać na wyroby akcyzowe inne podatki pośrednie, pod warunkiem że podatki te są zgodne ze wspólnotowymi przepisami podatkowymi dotyczącymi podatku akcyzowego lub podatku [VAT] w zakresie określenia podstawy opodatkowania, obliczania podatku, wymagalności i monitorowania podatku, z wyłączeniem przepisów dotyczących zwolnień.

3. Państwa członkowskie mogą nakładać podatki na:

a) produkty inne niż wyroby akcyzowe;

b) świadczenie usług, w tym związanych z wyrobami akcyzowymi, które to podatki nie mają charakteru podatków obrotowych.

Nakładanie takich podatków nie może jednak powodować zwiększenia formalności przy przekraczaniu granic w handlu pomiędzy państwami członkowskimi”.

10 Na podstawie art. 47 dyrektywy 2008/118:

„1. Dyrektywa [92/12] traci moc ze skutkiem od dnia 1 kwietnia 2010 r.

[...]

2. Odesłania do uchylonej dyrektywy są traktowane jako odesłania do niniejszej dyrektywy”.

Prawo niemieckie

11 Artykuł 100 ust. 1 zdanie pierwsze Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland (ustawy zasadniczej Republiki Federalnej Niemiec) stanowi:

„Jeżeli sąd uzna, że ustawa, od której ważności zależy jego orzeczenie, jest niezgodna z konstytucją, zawiesza postępowanie i [...] kieruje pytanie do Bundesverfassungsgericht [(federalny trybunał konstytucyjny)] [...]”.

- 12 Paragraf 1 KernbrStG, zatytułowany „Przedmiot opodatkowania, jurysdykcja podatkowa”, przewiduje:
- „1. Paliwa jądrowe wykorzystane do przemysłowego wytwarzania energii elektrycznej w ramach jurysdykcji podatkowej podlegają podatkowi od paliw jądrowych. Podatek od paliw jądrowych jest podatkiem konsumpcyjnym w rozumieniu ordynacji podatkowej.
- (2) Jurysdykcję podatkową stanowi terytorium Republiki Federalnej Niemiec [...]”.
- 13 Paragraf 2 KernbrStG, zatytułowany „Definicje”, stanowi:
- „W rozumieniu niniejszej ustawy następujące pojęcia oznaczają:
1. paliwa jądrowe:
 - a) pluton 239 oraz pluton 241,
 - b) uran 233 oraz uran 235,również w związkach, stopach, wyrobach ceramicznych i mieszankach;
 2. kasety paliwowe: zestaw składający się z większej liczby prętów paliwowych, w którym paliwo jądrowe jest umieszczane w reaktorze jądrowym;
 3. pręt paliwowy: forma geometryczna, w jakiej paliwo jądrowe, otoczone koszulką, jest umieszczane w reaktorze jądrowym;
 4. reakcja łańcuchowa: proces, w którym neutrony poprzez rozszczepienie atomów paliwa jądrowego uwalniają dalsze neutrony, które z kolei prowadzą do rozszczepienia kolejnych atomów paliwa jądrowego;
 5. reaktor jądrowy: geometryczne zestawienie kaset paliwowych lub prętów paliwowych oraz innych składników technicznych w sposób umożliwiający realizację samopodtrzymującej się kontrolowanej reakcji łańcuchowej;
 6. operator: podmiot posiadający zezwolenie na prowadzenie zakładu rozszczepiania paliwa jądrowego w celu przemysłowego wytwarzania energii elektrycznej”.
- 14 Paragraf 3 tej ustawy, zatytułowany „Stawka podatku”, określa podatek należny od 1 g plutonu 239, plutonu 241, uranu 233 lub uranu 235 na 145 EUR.
- 15 Paragraf 5 rzeczonej ustawy, zatytułowany „Powstanie obowiązku podatkowego, podmiot zobowiązany do zapłaty podatku”, przewiduje:
- „(1) Obowiązek podatkowy powstaje, gdy kasety paliwowe lub poszczególne pręty paliwowe są po raz pierwszy umieszczane w reaktorze jądrowym i zostaje zainicjowana samopodtrzymująca reakcja łańcuchowa [...].
- (2) Podmiotem zobowiązanym do zapłaty podatku jest operator”.
- 16 Paragraf 6 tej ustawy, zatytułowany „Deklaracja podatkowa, wymagalność podatku”, w ust. 1 stanowi, że podmiot zobowiązany do zapłaty podatku składa deklarację, w której sam oblicza należny podatek.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

- 17 W czerwcu 2011 r. KLE wykorzystwała paliwa w reaktorze elektrowni jądrowej Emsland w celu zainicjowania samopodtrzymującej się reakcji łańcuchowej.
- 18 KLE złożyła do Hauptzollamt deklarację dotyczącą podatku od paliw jądrowych z dnia 13 lipca 2011 r., w której zgodnie z przepisami KernbrStG obowiązującymi od dnia 1 stycznia 2011 r. naliczyła kwotę 154 117 745 EUR z tytułu tego podatku.
- 19 Następnie KLE wniosła sprzeciw dotyczący tej deklaracji. Decyzją z dnia 16 listopada 2011 r. jej sprzeciw został oddalony. W dniu 30 listopada 2011 r. KLE wniosła zatem skargę na tę decyzję do Finanzgericht Hamburg (sądu finansowego w Hamburgu). Decyzją określającą wysokość zobowiązania podatkowego z dnia 28 sierpnia 2013 r. Hauptzollamt zmienił wysokość należnego podatku, określając ją na 154 117 455 EUR. Decyzja ta jest przedmiotem sporu głównego.
- 20 Z wyjaśnień sądu odsyłającego wynika, że strony postępowania głównego spierają się w szczególności co do kwestii, czy KernbrStG jest zgodna z prawem Unii.
- 21 W pierwszej kolejności KLE uważa, że dyrektywy 2008/118 i 2003/96 dopuszczają opodatkowanie energii elektrycznej jako produktu końcowego, a nie równoczesny pobór podatku akcyzowego od źródeł energii wykorzystanych do wytworzenia energii elektrycznej. W drugiej kolejności KLE uważa, że art. 107 TFUE sprzeciwia się KernbrStG, ponieważ ustawa ta narusza konkurencję pomiędzy różnymi producentami energii elektrycznej, skutkując opodatkowaniem produkcji energii elektrycznej w elektrowniach jądrowych, mimo iż z jednej strony inne sposoby produkcji energii elektrycznej, które nie generują emisji CO₂, a z drugiej strony te, które takie emisje generują – nie są opodatkowane. W trzeciej kolejności KernbrStG, poprzez zachęcanie producentów energii elektrycznej do zwrócenia się ku sposobom produkcji energii elektrycznej mniej korzystnym dla zmniejszenia emisji CO₂, jest niezgodna z art. 191 i nast. TFUE w związku z art. 4 ust. 3 TUE. Wreszcie zdaniem KLE KernbrStG jest sprzeczna z logiką wynikającą z art. 93 EWEA oraz z celem określonym w art. 191 EWEA, 192 EWEA i w protokole, służącym rozwojowi produkcji energii elektrycznej z energii jądrowej, która nie generuje emisji CO₂.
- 22 Hauptzollamt uważa, że dyrektywa 2008/118 dotyczy tylko przepływu wyrobów akcyzowych między państwami członkowskimi, a dyrektywa 2003/96 nie zawiera zasad mających zastosowanie do paliwa jądrowego. Jest on zdania, że KernbrStG nie stanowi środka pomocy państwa w rozumieniu art. 107 TFUE oraz że w żadnym wypadku to postanowienie traktatu FUE nie może przyznać KLE roszczenia o uchylenie jej deklaracji z dnia 13 lipca 2011 r. w sprawie podatku od paliw jądrowych. Ponadto art. 194 ust. 2 akapit drugi TFUE pozwala państwom członkowskim na podjęcie swobodnej decyzji o samej zasadzie skorzystania z energii jądrowej i opodatkowaniu jej wykorzystania. Zdaniem Hauptzollamt postanowienia traktatu EWEA nie sprzeciwiają się też KernbrStG, ponieważ nie określa on Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej (EWEA) jako podmiotu zobowiązanego do zapłaty podatku od paliw jądrowych i nie obejmuje tym podatkiem jej prawa własności. Hauptzollamt uważa, że postanowienia te nie naruszają kompetencji państw członkowskich do określenia ich sposobów dostaw energii ani ich kompetencji do stosowania podatków związanych z eksploatacją elektrowni jądrowych.
- 23 Z postanowienia odsyłającego wynika ponadto, że w równoległym postępowaniu Finanzgericht Hamburg skierował do Bundesverfassungsgericht pytanie o zgodność KernbrStG z ustawą zasadniczą Republiki Federalnej Niemiec.
- 24 W tym względzie sąd odsyłający zastanawia się nad możliwością skierowania do Trybunału pytań prejudycjalnych podczas toczącego się postępowania wszczętego przed Bundesverfassungsgericht.

- 25 Twierdzi on w pierwszej kolejności, że gdyby Bundesverfassungsgericht, jedynie właściwy w zakresie kontroli konstytucyjności ustaw federalnych i w danym wypadku ich uchylecia, stwierdził nieważność KernbrStG i jej niestosowanie *ex tunc*, deklaracja KLE z dnia 13 lipca 2011 r. w sprawie podatku od paliw jądrowych powinna być z tego względu w całości uchylona, a wykładnia prawa Unii nie byłaby już decydująca dla rozstrzygnięcia sporu w postępowaniu głównym. Jednakże sąd odsyłający uważa, że skierowanie sprawy do Bundesverfassungsgericht nie pozwala mu na oparcie się na przesłance, że ustawa ta nie znajdzie zastosowania, a w konsekwencji nie powstanie już pytanie o jej zgodność z prawem Unii, bowiem rzeczona ustawa pozostanie ważna, o ile Bundesverfassungsgericht nie orzeknie inaczej. Ponadto Bundesverfassungsgericht może również stwierdzić jej nieważność i brak stosowania wyłącznie na przyszłość.
- 26 W drugiej kolejności sąd odsyłający stwierdza, że interpretuje on art. 100 ust. 1 zdanie pierwsze ustawy zasadniczej Republiki Federalnej Niemiec w ten sposób, że przepis ten zakazuje sądom orzekania co do istoty, dopóki Bundesverfassungsgericht nie wyda orzeczenia, lecz nie uniemożliwia kierowania wniosków o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym do Trybunału.
- 27 W trzeciej kolejności sąd odsyłający podkreśla, że nawet jeśli wykładni prawa Unii w drodze wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym można żądać dopiero po wydaniu przez Bundesverfassungsgericht orzeczenia stwierdzającego konstytucyjność KernbrStG, łączny czas trwania postępowania może sięgnąć wielu lat. Należy więc w szczególności wziąć w tym zakresie pod uwagę obowiązek dochowania rozsądnego terminu do wydania orzeczenia.
- 28 W tych okolicznościach Finanzgericht Hamburg postanowił zatem zawiesić postępowanie i skierować do Trybunału następujące pytania prejudycjalne:

„1) Czy art. 267 zdanie drugie w związku ze zdaniem pierwszym lit. b) Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE) uprawnia sąd państwa członkowskiego do skierowania do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej pytań, które stawiane mu są w związku z legalnością ustawy krajowej odnośnie do wykładni prawa Unii, również wtedy, gdy sąd ten z jednej strony nie tylko ma wątpliwości co do zgodności ustawy z prawem Unii, ale z drugiej strony doszedł również do przekonania, że ustawa krajowa jest sprzeczna z konstytucją krajową, i z tego powodu w równoległej sprawie zwrócił się już z pytaniem do sądu konstytucyjnego, który na podstawie prawa krajowego jest wyłącznie uprawniony do stwierdzania niekonstytucyjności ustaw, ale jeszcze nie wydał orzeczenia?

W razie odpowiedzi twierdzącej na pytanie pierwsze [...]:

- 2) Czy dyrektywy 2008/118 i 2003/96, przyjęte w celu harmonizacji podatków akcyzowych w odniesieniu do produktów energetycznych i energii elektrycznej w ramach Unii Europejskiej, stoją na przeszkodzie wprowadzeniu podatku krajowego nakładanego na paliwa jądrowe, które wykorzystywane są do przemysłowego wytwarzania energii elektrycznej? Czy zależy to od tego, czy można oczekiwać, że podatek krajowy może zostać przerzucony poprzez cenę energii elektrycznej na odbiorcę, i co należy w danym przypadku rozumieć jako przerzucenie?
- 3) Czy przedsiębiorstwo może się bronić przed podatkiem, który państwo członkowskie wprowadza w celu uzyskania dochodów na wykorzystanie paliw jądrowych do przemysłowego wytwarzania energii elektrycznej, podnosząc zarzut, że wprowadzenie podatku stanowi niezgodną z prawem Unii pomoc państwa w rozumieniu art. 107 TFUE? W przypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej na powyższe pytanie – czy [KernbrStG], na podstawie której w celu uzyskania dochodów podatek jest nakładany tylko na przedsiębiorstwa, które wytwarzają przemysłowo energię elektryczną z wykorzystaniem paliw jądrowych, stanowi środek pomocy państwa w rozumieniu art. 107 TFUE? Jakie okoliczności są istotne przy badaniu, czy inne przedsiębiorstwa, na które podatki nie są nakładane w ten sam sposób, znajdują się w porównywalnej sytuacji faktycznej i prawnej?

- 4) Czy wprowadzenie niemieckiego podatku od paliw jądrowych jest sprzeczne z uregulowaniami traktatu EWEA?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytania pierwszego

- 29 Poprzez pytanie pierwsze sąd odsyłający zasadniczo dąży do ustalenia, czy art. 267 TFUE należy interpretować w ten sposób, że sąd krajowy mający wątpliwości co do zgodności uregulowania krajowego zarówno z prawem Unii, jak i z konstytucją danego państwa członkowskiego, jest pozbawiony uprawnienia lub w danym wypadku zwolniony z obowiązku skierowania do Trybunału pytań dotyczących wykładni lub oceny ważności tego prawa ze względu na fakt, że postępowanie wpadkowe w sprawie kontroli zgodności tego uregulowania z konstytucją jest w toku przed sądem krajowym, któremu powierzono sprawowanie tej kontroli.
- 30 Należy przypomnieć, że art. 267 TFUE przyznaje Trybunałowi właściwość do orzekania w trybie prejudycjalnym zarówno o wykładni traktatów i aktów przyjętych przez instytucje, organy lub jednostki organizacyjne Unii, jak i o ważności tych aktów. Artykuł ten w akapicie drugim stanowi, że sąd krajowy może się zwrócić z takimi pytaniami do Trybunału, jeżeli uzna, iż decyzja w tym względzie jest niezbędna do wydania wyroku, a w akapicie trzecim – iż jest zobowiązany to uczynić, jeżeli jego orzeczenia nie podlegają zaskarżeniu według prawa wewnętrznego.
- 31 Z art. 267 TFUE wynika w pierwszej kolejności, że nawet jeśli może to być korzystne, w zależności od okoliczności, jeżeli okoliczności faktyczne sprawy są stwierdzone, a problemy prawa czysto krajowego są rozstrzygnięte w chwili skierowania odesłania prejudycjalnego do Trybunału (zob. wyroki: *Irish Creamery Milk Suppliers Association i in.*, 36/80 i 71/80, EU:C:1981:62, pkt 6; *Meilicke*, C-83/91, EU:C:1992:332, pkt 26; a także *JämO*, C-236/98, EU:C:2000:173, pkt 31), sądy krajowe mają jak najszersze możliwości, jeśli chodzi o wystąpienie do Trybunału, jeśli uznają, że w zawisłej przed nimi sprawie pojawiły się pytania związane z wykładnią lub oceną przepisów prawa Unii wymagające rozstrzygnięcia z ich strony (zob. w szczególności wyroki: *Mecanarte*, C-348/89, EU:C:1991:278, pkt 44; *Cartesio*, C-210/06, EU:C:2008:723, pkt 88; *Melki i Abdeli*, C-188/10 i C-189/10, EU:C:2010:363, pkt 41; a także *A*, C-112/13, EU:C:2014:2195, pkt 35).
- 32 W drugiej kolejności Trybunał uznał, że sąd krajowy, do którego należy w ramach jego kompetencji stosowanie przepisów prawa Unii, zobowiązany jest zapewnić pełną skuteczność tych norm, w razie konieczności z własnej inicjatywy, nie stosując wszelkich sprzecznych z nimi przepisów prawa krajowego, także późniejszych, bez potrzeby zwracania się o ich uprzednie usunięcie w drodze ustawodawczej lub w ramach innej procedury konstytucyjnej (zob. w szczególności wyroki: *Simmenthal*, 106/77, EU:C:1978:49, pkt 21, 24; *Filipiak*, C-314/08, EU:C:2009:719, pkt 81; *Åkerberg Fransson*, C-617/10, EU:C:2013:105, pkt 45; a także *A*, C-112/13, EU:C:2014:2195, pkt 36).
- 33 Niezgodne z wymogami wynikającymi z samej natury prawa Unii byłyby bowiem wszelkie przepisy obowiązujące w krajowym porządku prawnym oraz wszelka praktyka legislacyjna, administracyjna lub sądowa powodujące ograniczenie skuteczności tego prawa poprzez odmowę przyznania sądowi, do którego właściwości należy jego zastosowanie, uprawnienia do uczynienia, w momencie stosowania tego prawa, wszystkiego co niezbędne do pominięcia przepisów prawa krajowego stojących ewentualnie na przeszkodzie pełnej skuteczności norm Unii (zob. wyroki: *Simmenthal*, 106/77, EU:C:1978:49, pkt 22; *Factortame i in.*, C-213/89, EU:C:1990:257, pkt 20; a także podobnie *Križan i in.*, C-416/10, EU:C:2013:8, pkt 70). Byłoby tak, gdyby – w przypadku sprzeczności między przepisem prawa Unii a ustawą krajową – rozstrzygnięcie tego konfliktu było zastrzeżone dla innego

organu niż sąd, który ma zastosować prawo Unii, wyposażonego we własne uprawnienia dyskrecjonalne, nawet gdyby wynikające stąd przeszkody dla pełnej skuteczności tego prawa były tylko przejściowe (zob. wyrok A, C-112/13, EU:C:2014:2195, pkt 37 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 34 W trzeciej kolejności Trybunał orzekł, iż jeżeli sąd krajowy rozpoznaje spór dotyczący prawa Unii i uważa, że przepis krajowy jest nie tylko sprzeczny z prawem Unii, ale ponadto niezgodny z konstytucją, to fakt, że stwierdzenie niezgodności przepisu prawa krajowego z konstytucją następuje w drodze obligatoryjnego wniosku do sądu konstytucyjnego, nie pozbawia go uprawnienia lub nie zwalnia z obowiązku – przewidzianych w art. 267 TFUE – polegających na wystąpieniu do Trybunału z pytaniami o wykładnię lub ocenę ważności prawa Unii. Skuteczność prawa Unii byłaby bowiem zagrożona, gdyby istnienie obligatoryjnego wniosku do sądu konstytucyjnego mogło uniemożliwić sądowi krajowemu rozpoznającemu spór dotyczący prawa Unii wykonanie uprawnienia przyznanego mu w art. 267 TFUE, a polegającego na wystąpieniu do Trybunału z pytaniami o wykładnię lub ocenę ważności prawa Unii w celu umożliwienia mu stwierdzenia, czy przepis prawa krajowego jest zgodny z prawem Unii (wyroki: Mecanarte, C-348/89, EU:C:1991:278, pkt 39, 45, 46; Melki i Abdeli, C-188/10 i C-189/10, EU:C:2010:363, pkt 45; a także A, C-112/13, EU:C:2014:2195, pkt 38).
- 35 Z powyższych rozważań Trybunał wywnioskował, że funkcjonowanie systemu współpracy między Trybunałem a sądami krajowymi ustanowionego w art. 267 TFUE oraz zasada pierwszeństwa prawa Unii wymagają, aby sąd krajowy miał swobodę zwrócenia się do Trybunału z każdym pytaniem prejudycjalnym, jakie uważa za niezbędne, i to na każdym etapie postępowania, nawet po zakończeniu postępowania wpadkowego w sprawie kontroli zgodności z konstytucją (wyrok A, C-112/13, EU:C:2014:2195, pkt 39).
- 36 Ze względów przedstawionych w pkt 31–35 niniejszego wyroku skuteczność prawa Unii byłaby zagrożona, a *effet utile* art. 267 TFUE osłabiony, gdyby ze względu na trwające postępowanie wpadkowe w sprawie kontroli zgodności z konstytucją sąd krajowy nie mógł zwrócić się do Trybunału z pytaniami prejudycjalnymi i bezpośrednio nadać prawu Unii stosowania zgodnego z decyzją lub orzecznictwem Trybunału (zob. podobnie wyrok Simmenthal, 106/77, EU:C:1978:49, pkt 20).
- 37 W odniesieniu do okoliczności, zgodnie z którą art. 100 ust. 1 zdanie pierwsze ustawy zasadniczej Republiki Federalnej Niemiec przewiduje w przypadku sądu uznającego, iż ustawa jest niezgodna z konstytucją, oprócz obowiązku skierowania pytania o zgodność tej ustawy z ustawą zasadniczą do rozstrzygnięcia przez Bundesverfassungsgericht obowiązek zawieszenia postępowania, należy przypomnieć, że istnienie krajowego przepisu proceduralnego nie może prowadzić do podważenia uprawnienia do przedkładania Trybunałowi wniosków o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym przez sądy krajowe, gdy mają one wątpliwości dotyczące wykładni prawa Unii, jak ma to miejsce w postępowaniu głównym (wyrok Križan i in., C-416/10, EU:C:2013:8, pkt 67 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 38 Wreszcie, jeśli chodzi o wpływ postępowania wszczętego przed Bundesverfassungsgericht na znaczenie wykładni prawa Unii dla rozstrzygnięcia sporu głównego, należy stwierdzić, że w zakresie, w jakim ten spór i pytania prejudycjalne dotyczą – niezależnie od pytania o zgodność z konstytucją przepisów spornych w postępowaniu głównym – pytania o zgodność z prawem Unii uregulowania krajowego, które przewiduje nałożenie podatku od wykorzystania paliw jądrowych, nie jest oczywiste, że żądana wykładnia nie ma żadnego związku ze stanem faktycznym lub przedmiotem sporu w postępowaniu głównym lub że problem ma charakter hipotetyczny, lub też że Trybunał nie posiada wystarczającej wiedzy na temat okoliczności faktycznych i prawnych, aby odpowiedzieć na postawione mu pytania w użyteczny sposób (zob. podobnie wyrok Filipiak, C-314/08, EU:C:2009:719, pkt 43, 45).
- 39 Z uwagi na powyższe rozważania na pytanie pierwsze należy odpowiedzieć, iż art. 267 TFUE należy interpretować w ten sposób, że sąd krajowy mający wątpliwości co do zgodności uregulowania krajowego zarówno z prawem Unii, jak i z konstytucją danego państwa członkowskiego, nie jest pozbawiony uprawnienia ani w danym wypadku zwolniony z obowiązku skierowania do Trybunału

pytań dotyczących wykładni lub oceny ważności tego prawa ze względu na fakt, że postępowanie wpadkowe w sprawie kontroli zgodności tego uregulowania z konstytucją jest w toku przed sądem krajowym, któremu powierzono sprawowanie tej kontroli.

W przedmiocie pytania drugiego

- 40 Poprzez pytanie drugie sąd odsyłający zasadniczo dąży do ustalenia, czy art. 14 ust. 1 lit. a) dyrektywy 2003/96 i art. 1 ust. 1 i 2 dyrektywy 2008/118 należy interpretować w ten sposób, że sprzeciwiają się one uregulowaniu krajowemu takiemu jak będące przedmiotem sporu w postępowaniu głównym, które przewiduje nałożenie podatku od wykorzystania paliw jądrowych do przemysłowego wytwarzania energii elektrycznej.
- 41 Z postanowienia odsyłającego wynika, że Finanzgericht Hamburg w pierwszej kolejności zastanawia się nad pytaniem, czy paliwo jądrowe powinno podlegać zwolnieniu przewidzianemu w art. 14 ust. 1 lit. a) dyrektywy 2003/96. Sąd odsyłający pyta również, czy – nawet gdyby owo paliwo nie było objęte tym zwolnieniem – mimo to należy je zastosować per analogiam.
- 42 W drugiej kolejności sąd ten dąży do ustalenia, czy podatek wprowadzony przez KernbrStG jest podatkiem akcyzowym nakładanym pośrednio na konsumpcję energii elektrycznej objętej zakresem dyrektywy 2003/96 w rozumieniu art. 1 ust. 1 dyrektywy 2008/118, czy też innym podatkiem pośrednim od tego wyrobu w rozumieniu art. 1 ust. 2 tej dyrektywy, a w wypadku gdyby podatek ten był objęty zakresem jednego z tych przepisów – czy jest on zgodny z przepisami odpowiednio dyrektywy 2003/96 lub dyrektywy 2008/118. Finanzgericht Hamburg zastanawia się w szczególności, czy fakt, że ciężar podatku jest albo nie jest ponoszony przez osoby inne niż podmioty zobowiązane do zapłaty podatku, jest decydujący do celów jego kwalifikacji w świetle art. 1 dyrektywy 2008/118 i czy wymagany jest w tym celu proporcjonalny związek pomiędzy wykorzystanym paliwem jądrowym a ilością wytworzonej energii elektrycznej.

W przedmiocie dyrektywy 2003/96

- 43 Niezależnie od pytania, czy akty prawa wtórnego przyjęte na podstawie art. 93 WE (obecnie art. 113 TFUE), takie jak dyrektywa 2003/96, mogą mieć zastosowanie do paliw jądrowych, które wchodzą w zakres postanowień traktatu EWEA dotyczących wspólnego rynku atomowego, należy stwierdzić, że w żadnym wypadku paliwo to nie jest objęte zwolnieniem przewidzianym w art. 14 ust. 1 lit. a) tej dyrektywy.
- 44 Na podstawie art. 1 dyrektywy 2003/96 państwa członkowskie mają obowiązek nakładania podatków na produkty energetyczne zgodnie z tą dyrektywą, która ma na celu – jak to wynika z jej motywów 2 i 3 – wprowadzenie na poziomie Unii minimalnych poziomów opodatkowania większości produktów energetycznych.
- 45 Artykuł 14 rzeczonyj dyrektywy wymienia w sposób wyczerpujący obowiązkowe zwolnienia, jakie mają być wprowadzone przez państwa członkowskie w ramach opodatkowania produktów energetycznych i energii elektrycznej (zob. podobnie wyrok Fendt Italiana, C-145/06 i C-146/06, EU:C:2007:411, pkt 36).
- 46 Ponadto art. 14 ust. 1 lit. a) dyrektywy 2003/96, poprzez to, że nakłada na państwa członkowskie obowiązek niepoddawania opodatkowaniu określonemu w tej dyrektywie „produktów energetycznych wykorzystywanych do produkcji energii elektrycznej oraz energii elektrycznej wykorzystywanej do utrzymania zdolności do produkcji energii elektrycznej”, w jasny sposób określa produkty podlegające zwolnieniu (zob. podobnie wyrok Flughafen Köln/Bonn, C-226/07, EU:C:2008:429, pkt 29).

- 47 W tym względzie należy stwierdzić, że art. 2 ust. 1 dyrektywy 2003/96 definiuje pojęcie produktów energetycznych użyte do celów tej dyrektywy, formułując w sposób wyczerpujący wykaz produktów, które wchodzą w zakres definicji tego pojęcia poprzez odniesienie do kodów Nomenklatury scalonej.
- 48 Wystarczy stwierdzić, że ponieważ paliwo jądrowe, którego dotyczy KernbrStG, nie figuruje na tej liście, nie stanowi ono „produktu energetycznego” do celów dyrektywy 2003/96, a zatem nie wchodzi w zakres zwolnienia przewidzianego w art. 14 ust. 1 lit. a) tej dyrektywy.
- 49 Nie ma zatem potrzeby ustalania, czy produkt ten wchodzi w zakres stosowania dyrektywy 2003/96, czy też jest z niego wyłączony na mocy przepisów art. 2 ust. 3 i 4 tej dyrektywy.
- 50 KLE twierdzi, że zwolnienie przewidziane w art. 14 ust. 1 lit. a) dyrektywy 2003/96 powinno być jednak stosowane per analogiam do paliwa jądrowego, ponieważ celem tej dyrektywy jest wdrożenie zasady jednolitego opodatkowania energii elektrycznej, która sprzeciwia się jednoczesnemu nakładaniu podatku od tej energii i podatku od jej źródła produkcji. Ponadto brak tego paliwa na liście produktów energetycznych w rozumieniu rzeczony dyrektywy wynika z niezamierzonej luki pozostawionej przez prawodawcę Unii Europejskiej, ponieważ nie mógł on oczekiwać, że państwa członkowskie przyjmą środek taki jak KernbrStG, który ustanawiając podatek wyłącznie od procesu produkcji energii elektrycznej niegenerującej emisji CO₂, jest sprzeczny z polityką Unii w dziedzinie obniżenia tych emisji, a także z motywami 6 i 7 tejże dyrektywy.
- 51 W tym względzie należy stwierdzić, że argumenty przywołane przez KLE nie pozwalają na stwierdzenie istnienia zasady, która sprzeciwiałaby się jednoczesnemu nałożeniu podatku od konsumpcji energii elektrycznej i podatku ciążącego na jej źródłach produkcji. Ze strony 5 uzasadnienia wniosku dotyczącego dyrektywy Rady w sprawie restrukturyzacji wspólnotowych przepisów ramowych dotyczących opodatkowania produktów energetycznych (Dz.U. 1997, C 139, s. 14), na który powołuje się KLE, wynika też bowiem najwyżej, że „istnieją dwa sposoby włączenia energii elektrycznej do zakresu przepisów podatkowych: poprzez opodatkowanie paliw wykorzystanych do produkcji energii elektrycznej (podatek na wejściu) lub opodatkowanie samej energii elektrycznej (podatek na wyjściu)”. Z wniosku tego nie wynika, aby te dwa sposoby z zasady wzajemnie się wykluczały, ponieważ Komisja Europejska uznała ich komplementarność, zastrzegając w owym wniosku możliwość „dodania [przez państwa członkowskie do podatku na wyjściu] dodatkowego (niezharmonizowanego) podatku na wejściu w wypadku paliw niepożądanych z punktu widzenia środowiska”. Ponadto z tekstu tego nie wynika też, aby Komisja miała zamiar zaproponować utworzenie obowiązku zwolnienia przez państwa członkowskie z jakiegokolwiek opodatkowania produktów nieobjętych zharmonizowanym systemem opodatkowania.
- 52 Ponadto ewentualna niezgodność przepisów krajowych z polityką Unii w dziedzinie emisji CO₂ nie może uzasadniać, bez radykalnej zmiany zakresu art. 2 ust. 1 i art. 14 ust. 1 lit. a) dyrektywy 2003/96, wbrew wyraźnemu zamiarowi prawodawcy Unii, aby przepisy te były interpretowane w ten sposób, że mają zastosowanie do produktów innych niż produkty energetyczne i energia elektryczna w rozumieniu tej dyrektywy.
- 53 Ze względów wskazanych w pkt 51 i 52 niniejszego wyroku zwolnienie przewidziane w art. 14 ust. 1 lit. a) dyrektywy 2003/96 nie może być stosowane per analogiam do paliw jądrowych, których dotyczy KernbrStG.
- 54 Artykuł 14 ust. 1 lit. a) dyrektywy 2003/96 należy zatem interpretować w ten sposób, że nie sprzeciwia się on uregulowaniu krajowemu takiemu jak będące przedmiotem sporu w postępowaniu głównym, które przewiduje nałożenie podatku od wykorzystania paliw jądrowych do przemysłowego wytwarzania energii elektrycznej.

W przedmiocie dyrektywy 2008/118

- 55 W odniesieniu do pytania, czy podatek wprowadzony przez KernbrStG stanowi „podatek akcyzowy” od energii elektrycznej w rozumieniu art. 1 ust. 1 dyrektywy 2008/118, czy też „inny podatek pośredni” od tego produktu w rozumieniu art. 1 ust. 2 rzeczony dyrektywy, należy stwierdzić, że ta ostatnia nie definiuje owych pojęć.
- 56 Z motywu 9 dyrektywy 2008/118 wynika jednak, że akcyza jest podatkiem od konsumpcji, czyli podatkiem pośrednim. Ponadto z brzmienia art. 1 ust. 1 tej dyrektywy wynika, że przepis ów dotyczy podatku akcyzowego nakładanego bezpośrednio lub pośrednio na konsumpcję między innymi produktów energetycznych i energii elektrycznej wskazanych w dyrektywie 2003/96.
- 57 W tym względzie należy stwierdzić, że – jak stwierdziły rząd niemiecki i Komisja – w konkretnym wypadku produktów energetycznych i energii elektrycznej art. 4 dyrektywy 2003/96, który nakłada na państwa członkowskie obowiązek przestrzegania określonych minimalnych poziomów opodatkowania tych produktów, dostarcza wskazówek co do charakteru podatków przewidzianych przez art. 1 ust. 1 dyrektywy 2008/118. Artykuł 4 ust. 2 tej dyrektywy definiuje bowiem „poziom opodatkowania”, jaki państwa członkowskie stosują do danych produktów, jako „całkowitą kwotę opłat pobranych jako podatki pośrednie (z wyłączeniem podatku VAT), wyliczoną bezpośrednio lub pośrednio na podstawie ilości produktów energetycznych i energii elektrycznej w momencie przekazania do konsumpcji”.
- 58 Jeśli chodzi o pojęcie innych podatków pośrednich w rozumieniu art. 1 ust. 2 dyrektywy 2008/118, należy stwierdzić, że przepis ten, mający na celu uwzględnienie różnorodności tradycji fiskalnych państw członkowskich w tej dziedzinie i częstego wykorzystywania podatków pośrednich w celu realizacji polityk pozabudżetowych, pozwala państwom członkowskim na ustanowienie, oprócz akcyzy minimalnej, innych podatków pośrednich służących konkretnemu celowi (zob. analogicznie wyrok Komisja/Francja, C-434/97, EU:C:2000:98, pkt 18, 19).
- 59 Wynika z tego, że pojęcie „innych podatków pośrednich” w rozumieniu art. 1 ust. 2 dyrektywy 2008/118 dotyczy podatków pośrednich, które obejmują konsumpcję produktów wymienionych w art. 1 ust. 1 tej dyrektywy, innych niż „podatki akcyzowe” w rozumieniu tego ostatniego przepisu, i które są nakładane dla szczególnych celów.
- 60 W celu ustalenia, czy podatek wprowadzony przez KernbrStG może wchodzić w zakres art. 1 ust. 1 dyrektywy 2008/118 lub jej art. 1 ust. 2, należy zatem najpierw zbadać, czy podatek ten stanowi podatek pośredni nakładany bezpośrednio lub pośrednio na konsumpcję energii elektrycznej, wchodzącej w zakres dyrektywy 2003/96.
- 61 W tym względzie Trybunał stwierdził, w odniesieniu do niektórych paliw wchodzących w zakres dyrektywy Rady 92/82/EWG z dnia 19 października 1992 r. w sprawie zbliżenia stawek podatków akcyzowych od olejów mineralnych (Dz.U. L 316, s. 19), która została zastąpiona dyrektywą 2003/96, że należy uznać za nałożony na konsumpcję tych paliw podatek krajowy mający na celu ochronę środowiska i obejmujący ruch lotniczy, obliczany na podstawie danych dotyczących konsumpcji paliwa i emisji węglowodorów i tlenu azotu na przeciętnej trasie powietrznej danego typu samolotu, ponieważ istnieje bezpośredni i nierozzerwalny związek pomiędzy konsumpcją paliwa a substancjami zanieczyszczającymi emitowanymi podczas tej konsumpcji (zob. podobnie wyrok Braathens, C-346/97, EU:C:1999:291, pkt 22, 23).
- 62 Z postanowienia odsyłającego wynika, że podatek wprowadzony przez KernbrStG jest należny, gdy kasety paliwowe lub pręty paliwowe zostają po raz pierwszy wykorzystane w reaktorze jądrowym i zostaje zainicjowana samopodtrzymująca reakcja łańcuchowa do przemysłowego wytwarzania energii elektrycznej, oraz jest naliczany od ilości wykorzystanego paliwa jądrowego, przy czym przewidziana jest jednolita stawka dla wszystkich rodzajów tego paliwa.

- 63 W tym względzie należy stwierdzić, że według wyjaśnień sądu odsyłającego ilość energii elektrycznej wytworzonej przez reaktor elektrowni jądrowej nie jest bezpośrednio zależna od ilości wykorzystanego paliwa jądrowego, lecz może się wahać w zależności od charakteru i właściwości wykorzystanego paliwa, a także w zależności od poziomu wydajności danego reaktora. Ponadto, jak zauważyła Komisja, podatek wprowadzony przez KernbrStG mógłby być pobierany z powodu zainicjowania samopodtrzymującej reakcji łańcuchowej, nawet bez konieczności wytworzenia, a w konsekwencji – konsumpcji – danej ilości energii elektrycznej.
- 64 Ponadto, w odróżnieniu od podatku, który był rozpatrywany w sprawie prowadzącej do wydania wyroku Braathens (C-346/97, EU:C:1999:291), który został nałożony bezpośrednio na niektórych operatorów transportu lotniczego, podatek wprowadzony przez KernbrStG jest pobierany nie bezpośrednio od konsumenta wyrobu akcyzowego, lecz od producenta energii elektrycznej. Wprawdzie ciężar ekonomiczny tego podatku mógłby, jak stwierdził rzecznik generalny w pkt 61 opinii, w zasadzie być ponoszony pośrednio w całości przez konsumenta końcowego, gdyby producent wliczał jego kwotę do ceny każdej ilości produktu przeznaczonego do konsumpcji, w taki sposób, że podatek ten byłby neutralny dla owego producenta, jednakże z analizy, jakiej dostarczył w tej kwestii sąd odsyłający, wynika, że podatek wprowadzony przez KernbrStG nie może być w całości przerzucony na końcowego konsumenta energii elektrycznej, w szczególności ze względu na szczególny charakter tego produktu, który nie pozwala na ustalenie pochodzenia danej jego ilości, a także mechanizmu kształtowania ceny energii elektrycznej obowiązującej w Niemczech, charakteryzującej się tym, że cena ta jest w istocie jednolitą ceną wynikającą z negocjacji na giełdzie energii elektrycznej.
- 65 W świetle tych rozważań nie wydaje się, aby istniał bezpośredni i nierozzerwalny związek, w rozumieniu wyroku Braathens (C-346/97, EU:C:1999:291), pomiędzy wykorzystaniem paliwa jądrowego a konsumpcją energii elektrycznej wytworzonej przez reaktor elektrowni jądrowej. Podatku tego nie można też uważać za obliczany bezpośrednio lub pośrednio od ilości energii elektrycznej w momencie przekazania tego produktu do konsumpcji w rozumieniu art. 4 ust. 2 dyrektywy 2003/96.
- 66 W konsekwencji podatek wprowadzony przez KernbrStG, który nie jest nakładany bezpośrednio lub pośrednio na konsumpcję energii elektrycznej objętej zakresem dyrektywy 2003/96 ani innego wyrobu akcyzowego, nie może wchodzić w zakres art. 1 ust. 1 dyrektywy 2008/118 lub jej art. 1 ust. 2.
- 67 Wynika z tego, że przepisy te nie sprzeciwiają się uregulowaniu krajowemu, takiemu jak będące przedmiotem sporu w postępowaniu głównym, które przewiduje nałożenie podatku od wykorzystania paliw jądrowych do przemysłowego wytwarzania energii elektrycznej.
- 68 W świetle powyższych rozważań na pytanie drugie powinno się odpowiedzieć, iż art. 14 ust. 1 lit. a) dyrektywy 2003/96 i art. 1 ust. 1 i 2 dyrektywy 2008/118 należy interpretować w ten sposób, że nie sprzeciwiają się one uregulowaniu krajowemu takiemu jak będące przedmiotem sporu w postępowaniu głównym, które przewiduje nałożenie podatku od wykorzystania paliw jądrowych do przemysłowego wytwarzania energii elektrycznej.

W przedmiocie pytania trzeciego

- 69 Poprzez pytanie trzecie sąd odsyłający zasadniczo dąży do ustalenia, czy art. 107 TFUE należy interpretować w ten sposób, że sprzeciwia się on uregulowaniu krajowemu takiemu jak będące przedmiotem sporu w postępowaniu głównym, które przewiduje nałożenie podatku od wykorzystania paliw jądrowych do przemysłowego wytwarzania energii elektrycznej, a w wypadku odpowiedzi twierdzącej – czy postanowienie to należy interpretować w ten sposób, że podmioty zobowiązane do zapłaty takiego podatku mogą kwestionować jego nałożenie na tej podstawie, iż stanowi ono pomoc państwa zakazaną przez ów artykuł.

- 70 Przedmiotem 107 ust. 1 TFUE jest „pomoc przyznawana przez państwo członkowskie lub przy użyciu zasobów państwowych w jakiegokolwiek formie”.
- 71 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem pojęcie pomocy jest szersze aniżeli pojęcie subwencji, ponieważ nie tylko obejmuje rzeczywiste świadczenia, takie jak same subwencje, ale również interwencje państwa, które w różnej formie zmniejszają obciążenia, na które zwykle narażony jest budżet przedsiębiorstwa i które w ten sposób, nie będąc subwencjami w ścisłym tego słowa znaczeniu, mają ten sam charakter i identyczne skutki (zob. wyroki: *Adria-Wien Pipeline* i *Wietersdorfer & Peggauer Zementwerke*, C-143/99, EU:C:2001:598, pkt 38; *Paint Graphos i in.*, od C-78/08 do C-80/08, EU:C:2011:550, pkt 45; a także *Komisja i Hiszpania/Government of Gibraltar i Zjednoczone Królestwo*, C-106/09 P i C-107/09 P, EU:C:2011:732, pkt 71).
- 72 Wynika z tego, iż środek, w drodze którego władze publiczne przyznają niektórym przedsiębiorstwom korzystne traktowanie pod względem podatkowym, co wprawdzie nie jest związane z przekazaniem zasobów państwowych, ale stawia beneficjentów w korzystniejszej sytuacji finansowej niż innych podatników, stanowi pomoc państwa w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE (wyroki: *Banco Exterior de España*, C-387/92, EU:C:1994:100, pkt 14; *Paint Graphos i in.*, od C-78/08 do C-80/08, EU:C:2011:550, pkt 46 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 73 Artykuł 107 ust. 1 TFUE zakazuje pomocy, która „[sprzyja] niektórym przedsiębiorstwom lub produkcji niektórych towarów”, tzn. pomocy selektywnej.
- 74 Jeśli chodzi o ocenę warunku selektywności z utrwalonego orzecznictwa wynika, że art. 107 ust. 1 TFUE wymaga ustalenia, czy w ramach danego systemu prawnego przepis krajowy może sprzyjać niektórym przedsiębiorstwom lub produkcji niektórych towarów w porównaniu z innymi, które w świetle celu tego systemu znajdują się w porównywalnej sytuacji faktycznej i prawnej (wyroki: *Adria-Wien Pipeline* i *Wietersdorfer & Peggauer Zementwerke*, C-143/99, EU:C:2001:598, pkt 41; *British Aggregates/Komisja*, C-487/06 P, EU:C:2008:757, pkt 82; a także *Komisja i Hiszpania/Government of Gibraltar i Zjednoczone Królestwo*, C-106/09 P i C-107/09 P, EU:C:2011:732, pkt 75).
- 75 Należy ponadto przypomnieć, że art. 107 ust. 1 TFUE nie dokonuje rozróżnienia interwencji państwa według przyczyn lub celów, lecz definiuje je ze względu na ich skutki, niezależnie od zastosowanej techniki (wyroki: *British Aggregates/Komisja*, C-487/06 P, EU:C:2008:757, pkt 85, 89; a także *Komisja i Hiszpania/Government of Gibraltar i Zjednoczone Królestwo*, C-106/09 P i C-107/09 P, EU:C:2011:732, pkt 87).
- 76 W tym względzie KLE podnosi zasadniczo, że *KernbrStG* wpisuje się w system opodatkowania źródeł energii wykorzystywanych do produkcji energii elektrycznej lub przynajmniej w system opodatkowania źródeł energii wykorzystywanych do produkcji energii elektrycznej, które nie przyczyniają się do emisji CO₂. *KernbrStG* skutkuje wyłączeniem z opodatkowania źródeł energii wykorzystywanych do produkcji energii elektrycznej innych niż paliwo jądrowe.
- 77 Jednakże, z zastrzeżeniem weryfikacji przez sąd odsyłający, z informacji, jakimi dysponuje Trybunał nie wynika, aby – niezależnie od faktu, że sektor energii w Niemczech według informacji tego sądu na płaszczyźnie podatkowej charakteryzuje się znaczną liczbą uregulowań i nakładaniem środków państwowych – w świetle skutków tych uregulowań i środków można było określić system podatkowy, którego celem jest objęcie opodatkowaniem źródeł energii wykorzystywanych do produkcji energii elektrycznej lub też źródeł energii wykorzystywanych do produkcji energii elektrycznej, które nie przyczyniają się do emisji CO₂.
- 78 Z postanowienia odsyłającego wynika natomiast, że zgodnie z uzasadnieniem projektu ustawy, które doprowadziło do przyjęcia *KernbrStG*, ustawa ta ustanawia na czas określony, czyli od 1 stycznia 2011 r. do 31 grudnia 2016 r., podatek od wykorzystania paliwa jądrowego do przemysłowego

wytwarzania energii elektrycznej w celu uzyskania wpływów podatkowych, które mają w szczególności przyczynić się w kontekście konsolidacji budżetowej, na podstawie zasady „zanieczyszczający płaci”, do zmniejszenia ciężaru, jaki dla budżetu federalnego stanowi niezbędna rekultywacja terenów kopalni Asse II, na których składowane są odpady radioaktywne pochodzące z wykorzystania paliwa jądrowego.

- 79 Należy stwierdzić, że wytwarzanie energii inne niż wykorzystujące paliwo jądrowe nie jest objęte systemem ustanowionym przez KernbrStG oraz że w każdym wypadku w świetle celu tego systemu nie znajduje się ono w sytuacji faktycznej i prawnej porównywalnej z wytwarzaniem energii elektrycznej wykorzystującej paliwo jądrowe, ponieważ tylko takie wytwarzanie może generować odpady radioaktywne pochodzące z takiego wykorzystania.
- 80 Wynika z tego, że KernbrStG nie stanowi środka selektywnego w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE, a zatem nie stanowi pomocy państwa zakazanej przez to postanowienie.
- 81 W tych okolicznościach nie zachodzi potrzeba udzielenia odpowiedzi na drugą część pytania trzeciego.
- 82 W konsekwencji na pytanie trzecie należy odpowiedzieć, iż art. 107 TFUE należy interpretować w ten sposób, że nie sprzeciwia się on uregulowaniu krajowemu takiemu jak będące przedmiotem sporu w postępowaniu głównym, które przewiduje nałożenie podatku od wykorzystania paliw jądrowych do przemysłowego wytwarzania energii elektrycznej.

W przedmiocie pytania czwartego

- 83 Z wyjaśnień sądu odsyłającego wynika, że poprzez pytanie czwarte sąd ten w istocie dąży do ustalenia, czy art. 93 akapit pierwszy EWEA i art. 191 EWEA w związku z art. 3 akapit pierwszy protokołu, a także art. 192 akapit drugi EWEA w związku z art. 1 akapit drugi EWEA i art. 2 lit. d) EWEA należy interpretować w ten sposób, że sprzeciwiają się one uregulowaniu krajowemu takiemu jak będące przedmiotem sporu w postępowaniu głównym, które przewiduje nałożenie podatku od wykorzystania paliw jądrowych.
- 84 W odniesieniu do art. 93 akapit pierwszy EWEA należy stwierdzić, że postanowienie to zobowiązuje państwa członkowskie do zakazania między sobą wszelkich ceł przywozowych i wywozowych oraz opłat o skutku równoważnym, jak również wszelkich ograniczeń ilościowych w przywozie i wywozie, dotyczących towarów i produktów wchodzących w zakres obowiązywania postanowień traktatu EWEA dotyczących wspólnego rynku atomowego.
- 85 Należy zatem zbadać, czy podatek wprowadzony przez KernbrStG, który nie stanowi cła, ani ograniczenia ilościowego w przywozie lub wywozie, stanowi opłatę o skutku równoważnym z cłem w rozumieniu tego postanowienia.
- 86 W tym względzie art. 93 EWEA, łącznie z innymi postanowieniami tytułu II, rozdział 9 traktatu EWEA, stanowi zastosowanie, do wysoce wyspecjalizowanej dziedziny, koncepcji prawnych, na których oparta jest struktura powszechnego wspólnego rynku (zob. podobnie postanowienie 1/78, EU:C:1978:202, pkt 15).
- 87 Jeżeli chodzi o zakwalifikowanie opodatkowania krajowego jako opłaty o skutku równoważnym z cłem, należy przypomnieć, że uzasadnieniem zakazu dla ceł i wszelkich opłat o skutku równoważnym jest przeszkoda, jaką dla przepływu towarów stanowią chociażby nawet najmniejsze obciążenia pieniężne stosowane z racji przekroczenia granicy, zwiększona przez formalności administracyjne będące jej konsekwencją (zob. analogicznie wyrok Orgacom, C-254/13, EU:C:2014:2251, pkt 22 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 88 Każde, choćby nieznaczące jednostronnie ustanowione obciążenie pieniężne, niezależnie od jego nazwy lub metody poboru, nakładane na towary w związku z przekroczeniem przez nie granicy, a nie będące cłem w ścisłym tego słowa znaczeniu, stanowi opłatę o skutku równoważnym (zob. podobnie wyroki: Stadtgemeinde Frohnleiten i Gemeindebetriebe Frohnleiten, C-221/06, EU:C:2007:657, pkt 27; a także Orgacom, C-254/13, EU:C:2014:2251, pkt 23).
- 89 W tym względzie należy przypomnieć, że zasadniczą cechą opłaty o skutku równoważnym stanowi okoliczność, iż opłata taka obciąża wyłącznie przywożony produkt, z wyłączeniem podobnego produktu krajowego (zob. podobnie wyroki: Komisja/Francja, 90/79, EU:C:1981:27, pkt 12, 13; a także Orgacom, C-254/13, EU:C:2014:2251, pkt 28).
- 90 Trybunał uznał jednak, że opłata obciążająca produkt przywożony z innego państwa członkowskiego, gdy nie istnieje krajowy produkt identyczny lub podobny, nie stanowi opłaty o skutku równoważnym, jeżeli należy do ogólnego systemu danin wewnętrznych obejmujących w sposób systematyczny grupy produktów według obiektywnych kryteriów stosowanych niezależnie od pochodzenia produktów (zob. podobnie wyroki: Komisja/Francja, 90/79, EU:C:1981:27, pkt 14; CRT France International, C-109/98, EU:C:1999:199, pkt 13).
- 91 Należy stwierdzić, że podatek wprowadzony przez KernbrStG jest nakładany nie z tego względu, że paliwo jądrowe przekracza granicę, lecz, jak wynika z § 1 ust. 1 tej ustawy, z tytułu jego wykorzystania do przemysłowego wytwarzania energii elektrycznej, bez rozróżnienia pochodzenia tego paliwa. Podobnie KernbrStG nie dokonuje takiego rozróżnienia w odniesieniu do stawek opodatkowania lub podmiotu zobowiązanego do zapłaty podatku.
- 92 Wynika z tego, że podatek wprowadzony przez KernbrStG nie stanowi opłaty o skutku równoważnym cłu w rozumieniu art. 93 akapit pierwszy EWEA.
- 93 W świetle orzecznictwa przytoczonego w pkt 90 niniejszego wyroku stwierdzenia tego nie podważa zarzut KLE, zgodnie z którym nieznaczna ilość paliwa jądrowego jest pozyskiwana w Niemczech.
- 94 W odniesieniu do art. 191 EWEA i do art. 3 akapit pierwszy protokołu należy stwierdzić, że z łącznego zastosowania tych postanowień wynika, iż EWEA, jej aktywa, przychody i inne mienie są zwolnione z wszelkich podatków bezpośrednich.
- 95 W tym względzie należy stwierdzić, że KernbrStG ustanawia podatek od wykorzystania paliwa jądrowego do przemysłowego wytwarzania energii elektrycznej, a nie podatek bezpośredni od tego paliwa.
- 96 Nawet jeśli na podstawie art. 86 EWEA paliwo to jest własnością EWEA, to na podstawie art. 87 EWEA prawo do wykorzystywania i konsumpcji tego paliwa przysługuje państwu członkowskim, osobom lub przedsiębiorstwom, jeśli zgodnie z prawem weszły one w jego posiadanie.
- 97 Wynika z tego, iż art. 191 EWEA w związku z art. 3 akapit pierwszy protokołu należy interpretować w ten sposób, że nie sprzeciwia się on uregulowaniu krajowemu takiemu jak będące przedmiotem sporu w postępowaniu głównym, które przewiduje nałożenie podatku od wykorzystania paliw jądrowych.
- 98 Ponadto na rozprawie KLE podniosła zasadniczo, że zgodnie z niemieckim prawem podatkowym wyroby akcyzowe służą zapewnieniu zapłaty ciężącej na nich akcyzy. Zatem EWEA, jako właściciel paliwa jądrowego, mogłaby być uważana za gwaranta zapłaty przez podmiot zobowiązany podatku wprowadzonego przez KernbrStG. Ta sytuacja byłaby sprzeczna z art. 3 protokołu.

- 99 W tym względzie należy stwierdzić, że powyższy argument, który został podniesiony i omówiony po raz pierwszy w trakcie rozprawy przed Trybunałem, nie figuruje ani w postanowieniu odsyłającym, ani w uwagach pisemnych przedstawionych przez zainteresowanych. W tych okolicznościach, w braku bardziej precyzyjnych i szczegółowych informacji w tej kwestii Trybunał uważa, że z przedstawionych mu akt sprawy nie wynika w wystarczający sposób, aby element ten mógł mieć istotny charakter dla rozstrzygnięcia sporu głównego, a zatem być użyteczny dla sądu odsyłającego, który będąc odpowiedzialnym za wydanie orzeczenia, jest najwłaściwszy w zakresie dokonania oceny istotności pytań, które przedstawia Trybunałowi, w świetle okoliczności szczególnych zawisłej przed nim sprawy (zob. podobnie wyrok Flughafen Köln/Bonn, C-226/07, EU:C:2008:429, pkt 37, 38).
- 100 Wreszcie jeśli chodzi o art. 192 akapit drugi EWEA, należy stwierdzić, że przepis ten zobowiązuje państwa członkowskie do powstrzymania się od podejmowania wszelkich środków, które mogłyby zagrozić urzeczywistnieniu celów traktatu EWEA.
- 101 Sąd odsyłający w istocie dąży do ustalenia, czy podatek wprowadzony przez KernbrStG skutkuje zagrożeniem realizacji celów EWEA, dążąc do ustanowienia warunków niezbędnych do stworzenia i szybkiego rozwoju przemysłu jądrowego przewidzianego w art. 1 akapit drugi EWEA, oraz wykonania obowiązku zagwarantowania przez EWEA wszystkim jej użytkownikom regularnych i sprawiedliwych dostaw rud i paliw jądrowych przewidzianego w art. 2 lit. d) EWEA.
- 102 W tym względzie należy stwierdzić, po pierwsze, że zastosowanie art. 192 akapit drugi EWEA i art. 1 akapit drugi EWEA nie skutkuje zobowiązaniem państw członkowskich do utrzymania lub zwiększenia ich poziomów wykorzystania paliwa jądrowego ani zakazaniem im opodatkowania tego wykorzystania, co uczyniłoby to ostatnie droższym, a zatem mniej atrakcyjnym.
- 103 Po drugie, realizacja obowiązku przewidzianego w art. 2 lit. d) EWEA jest przedmiotem tytułu II działu 6 traktatu EWEA, obejmującego jego art. 52–76, który ustanawia wspólny system dostaw rud, materiałów wyjściowych i specjalnych materiałów rozszczepialnych (wyrok ENU/Komisja, C-357/95 P, EU:C:1997:144, pkt 2).
- 104 Z informacji, jakimi dysponuje Trybunał, nie wynika, aby podatek wprowadzony przez KernbrStG, który – jak podnosi KLE – rzeczywiście skutkuje uczynieniem wykorzystywania paliwa jądrowego do przemysłowego wytwarzania energii elektrycznej droższym, stanowił naruszenie obowiązków państw członkowskich ustanowionych w tych postanowieniach bądź ogólnie naruszał zasady dotyczące tego systemu, w szczególności zasadę równego dostępu do źródeł zaopatrzenia, ustanowioną w art. 52 EWEA, lub zasady dotyczące kształtowania cen, ustanowione w art. 67 EWEA i 69 EWEA. Jak bowiem zauważyła Komisja, podatek ten nie może mieć wpływu na dostawy paliwa do operatorów elektrowni jądrowych, ponieważ obejmuje nie nabycie paliwa jądrowego, lecz jego wykorzystanie.
- 105 Wynika z tego, że podatek ten nie może zagrozić obowiązkowi zagwarantowania przez EWEA wszystkim użytkownikom z tej Wspólnoty regularnych i sprawiedliwych dostaw rud i paliw jądrowych przewidzianego w art. 2 lit. d) EWEA.
- 106 Ze względu na powyższe rozważania na pytanie czwarte powinno się odpowiedzieć, iż art. 93 akapit pierwszy EWEA i art. 191 EWEA w związku z art. 3 akapit pierwszy protokołu, a także art. 192 akapit drugi EWEA w związku z art. 1 akapit drugi EWEA i art. 2 lit. d) EWEA należy interpretować w ten sposób, że nie sprzeciwiają się one uregulowaniu krajowemu takiemu jak będące przedmiotem sporu w postępowaniu głównym, które przewiduje nałożenie podatku od wykorzystania paliw jądrowych do przemysłowego wytwarzania energii elektrycznej.

W przedmiocie kosztów

¹⁰⁷ Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (trzecia izba) orzeka, co następuje:

- 1) Artykuł 267 TFUE należy interpretować w ten sposób, że sąd krajowy mający wątpliwości co do zgodności uregulowania krajowego zarówno z prawem Unii, jak i z konstytucją danego państwa członkowskiego, nie jest pozbawiony uprawnień ani w danym wypadku zwolniony z obowiązku skierowania do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej pytań dotyczących wykładni lub oceny ważności tego prawa ze względu na fakt, że postępowanie wpadkowe w sprawie kontroli zgodności tego uregulowania z konstytucją jest w toku przed sądem krajowym, któremu powierzono sprawowanie tej kontroli.
- 2) Artykuł 14 ust. 1 lit. a) dyrektywy Rady 2003/96/WE z dnia 27 października 2003 r. w sprawie restrukturyzacji wspólnotowych przepisów ramowych dotyczących opodatkowania produktów energetycznych i energii elektrycznej oraz art. 1 ust. 1 i 2 dyrektywy Rady 2008/118/WE z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie ogólnych zasad dotyczących podatku akcyzowego, uchylającej dyrektywę 92/12/EWG, należy interpretować w ten sposób, że nie sprzeciwiają się one uregulowaniu krajowemu takiemu jak będące przedmiotem sporu w postępowaniu głównym, które przewiduje nałożenie podatku od wykorzystania paliw jądrowych do przemysłowego wytwarzania energii elektrycznej.
- 3) Artykuł 107 TFUE należy interpretować w ten sposób, że nie sprzeciwia się on uregulowaniu krajowemu takiemu jak będące przedmiotem sporu w postępowaniu głównym, które przewiduje nałożenie podatku od wykorzystania paliw jądrowych do przemysłowego wytwarzania energii elektrycznej.
- 4) Artykuł 93 akapit pierwszy EWEA i art. 191 EWEA w związku z art. 3 akapit pierwszy Protokołu (nr 7) w sprawie przywilejów i immunitetów Unii Europejskiej, załączonego do traktatów UE, FUE i EWEA, a także art. 192 akapit drugi EWEA w związku z art. 1 akapit drugi EWEA i art. 2 lit. d) EWEA należy interpretować w ten sposób, że nie sprzeciwiają się one uregulowaniu krajowemu takiemu jak będące przedmiotem sporu w postępowaniu głównym, które przewiduje nałożenie podatku od wykorzystania paliw jądrowych do przemysłowego wytwarzania energii elektrycznej.

Podpisy